

BOGANMELDELSER

DANISH ARCTIC RESEARCH 1955-1959
Report from Arktisk Institut.

Det er en fremragende god ide, man har fået på Arktisk Institut, da man vedtog at offentliggøre de normalt kun stencilerede rapporter over dansk indsats i arktisk forskning.

Heftet, man har udsendt, er på 80 sider, det er redigeret af dr. scient. Helge Larsen, og det giver en klar og let overskuelig oversigt over dansk indsats i arktisk forskning i årene 1955-1959 og gør det på engelsk, sådan at enhver interesseret verden over let kan sætte sig ind i materialet. Heftet rummer forskningsafsnittene geologi, geofysik, arkæologi, zoologi, botanik, fiskeri, geodæsi, meteorologi og endog arkitektur og sociologi m. m. Efter skildringen af hvert års forskning på disse områder bringes en fyldig litteraturliste over publicerede afhandlinger inden for de samme felter.

Studerer man disse mange afsnit, vil man kunne glædes over at konstatere, at dansk videnskab i høj grad er med i arktisk forskning og sådan, at vi godt kan være det bekendt, når sammenligning gøres med andre lande.

Der er ligeledes grund til at glædes over, hvad heftet også røber, at dansk videnskab er med i et intimt internationalt forskningsarbejde.

Det er meningen, at denne rapport skal følges op hvert år for at underrette andre landes forskere på samme felter, hvad danske videnskabsmænd arbejder med.

Heftet er særdeles nydeligt trykt og gjort typografisk overskueligt ved anvendelse af en række forskellige skrifter. Det er et yderst fortjenstfuldt arbejde, Gullanders Bogtrykkeri her har udført.

h. c.

Professor dr. Ernst Meier:
ZEITUNGEN AUF GRÖNLAND
Duncker & Humblot's forlag, Berlin.
110 s., uib. 12,80 DM.

Den tyske professor, dr. Ernst Meier, Handelshøjskolen i Nürnberg, kom for et par år siden til Danmark på en studierejse for at sætte sig ind i problemer i forbindelse med den islandske presse. Ved en tilfældighed stiftede han bekendtskab med

et eksemplar af den grønlandske avis Atuagagdliutit, og dette gav stødet til, at det herefter blev Grønlands presse, der kom til at interessere ham, og som siden da tog det meste af hans fritid, fordi så at sige alt kildematerialet var dansk.

På Duncker & Humblot's forlag i Berlin har han som bind I i serien *Schriften des Instituts für Publizistik an der Universität Erlangen-Nürnberg* i anledning af Atuagagdliutits 100 års jubilæum udgivet bogen: *Zeitungen auf Grönland*.

Efter en geografisk og historisk introduktion går professoren i gang med undersøgelsen af Grønlands første tryksager, og her har han fundet en værdifuld rettesnor i Knud Oldendows ypperlige bog: *Bogtrykkerkunsten i Grønland*, men hans arbejde bærer tillige præg af en række selvstændige studier, udført i Det kongelige Bibliotek, hvor han har mødt hjælp og forståelse hos bibliotekar Povl Balle, som har den fordel, at han behersker det grønlandske sprog. Professoren har endvidere studeret på Arktisk Institut og Dansk Pressemuseum i Aarhus.

Ganske naturligt er det bladet Atuagagdliutit, der mest af alt optager professoren, og her er han studset over det for ham helt ubegribelige og vistnok også enestående forhold, at bladet var gratis indtil 1952.

Den tyske professor bøjer sig i dyb respekt for Rink og Lars Møller, pionererne i Grønlands presse og giver en smuk skildring af den indsats, de gjorde under vanskelige vilkår.

Under professor Meiers studier i København måtte han bl. a. erfare, hvor vigtigt det er at kende et lands geografiske og samfundsmæssige forhold for at forstå dets pressemæssige udvikling. Man må således vide, at der i Grønland intet postvæsen var i de ni tiendedele af Atuagagdliutits livsløb, og at der ikke er veje, der forbinder de grønlandske byer. Professoren måtte således ikke blot undre sig over, at avisen var gratis, men også over problemet, hvordan den nåede ud til befolkningen.

Professoren beskæftiger sig især med Atuagagdliutit indtil 1952 og bringer statistik over antal årgange, numre og sidetal og omtaler det brogede indhold, bladet gav sine læsere gennem årene.

I professor Meiers bog får tillige bladet *Avangnamioq* og de mange lokalblade den plads og omtale, de fortjener. Hans begejstring ind-

skrænker sig imidlertid ikke blot til de trykte blade, Atuagagdliutit, Avangnamioq, Sujumut og Kamikken, men også de små dupligerede lokalblade, som mange i Grønland vel nærmest er tilbøjelige til at betragte som noget løbeseddelagtigt, bliver for professoren rigtige aviser af preschistorisk værdi.

I Danmark har kun få foruden Knud Oldendow interesseret sig for Grønlands presse og skrevet om den med den fornødne viden, men i Tyskland findes et institut for presseforskning og en kreds af presseinteresserede, som nu gennem denne bog har fået oplysning om, hvad der vides om Grønlands aviser og deres historie. Det er hovedsagelig for disse forskere, at bogen er blevet til.

Det har været et stort og vanskeligt arbejde for professor Meier ikke mindst af sproglige grunde. Interessant er det at vide, at man nu også på et af verdenssprogene kan sætte sig ind i Grønlands pressehistorie. h. c.

OM GRØNLAND, DETS NATUR OG KLIMATISKE FORHOLD

Et uddrag fra KONGESPEJLET, oversat fra islandsk af Chr. Dorph.

Hjorths Tryk 1960. (Ikke i boghandelen).

Bogtrykker Kaj Hjorth, København, har som privattryk i 350 eksemplarer udsendt et uddrag af det gamle islandske værk KONGESPEJLET (KONGS-SKUGG-SIO): Om Grønland, dets Natur og klimatiske Forhold.

Kongespejlet er et højst mærkeligt og uforligneligt stykke gammel-nordisk litteratur, skrevet i Island omkring 1250 og formet som en samtale mellem fader og søn. Sønnen spørger, og faderen svarer ham.

Om værket blev fuldført, ved man ikke, og man har heller intet kendskab til, hvem fader og søn var, så lidt som hvem der har skrevet det, men værket selv røber, at der oprindeligt var planlagt 4 afsnit: Om Sømandens og Handelsmandens Liv og Færden, om Kongen og hans

Mænd, deres Liv og Væremaade, om Gejstligheden og om Bondens og Almuefolkets Liv.

Man kender kun de to første afsnit af disse fire, og fra det første af dem stammer det kapitel om Grønland, som bogtrykker Hjorth så smukt har trykt som en lille bibliofil bog på en snes sider.

Den islandske fortæller har vidst forbavsende god besked, når året 1250 tages i betragtning. For ham var jorden rund, hvilket var i strid med datidens verdensbillede, og han deler kloden i temperaturzoner og taler således om jordens to kolde sider, den nordlige og den sydlige, og mellem dem en brændende hed zone. Den adspurgte fader har været særdeles vel underrettet om livet i Grønland, om menneskers vilkår og færden, men hvorfra han ved denne besked, røber han intet om.

Det er en fascinerende lille bog, umådelig smuk, men desværre er den ikke i boghandelen, fordi den kun er tænkt som bogtrykkerens private nytårshilsen til sine kunder. h. c.

Helge Larsen: ESKIMOKULTUREN

Munksgaards forlag, 84 s., uib. 8,00 kr.

I radioens søndagsuniversitet holdt formanden for Det grønlandske Selskab, dr. scient. Helge Larsen, sidste år en serie forelæsninger om Eskimokulturen, der blev aflyttet i en sådan grad, at tidsskriftet Grønland måtte efterkomme de talrige opfordringer om at bringe dr. Helge Larsens forelæsninger som artikler. Men også uden for tidsskriftets kreds har interessen for eskimokulturen og for, hvad dr. Helge Larsen havde at fortælle om denne, været så stor, at forelæsningerne nu er udkommet på Munksgaards forlag og udsendt som en smuk lille bog i octav og til en meget billig pris.

Der var fra søndagsuniversitetets side stillet krav om, at forelæsningerne skulle være af populær karakter, sådan at enhver radiolytter kunne høre dem med udbytte. Dette præger også den lille bog, som derfor henvender sig til enhver med interesse for Grønland og Grønlands befolkning. h. c.